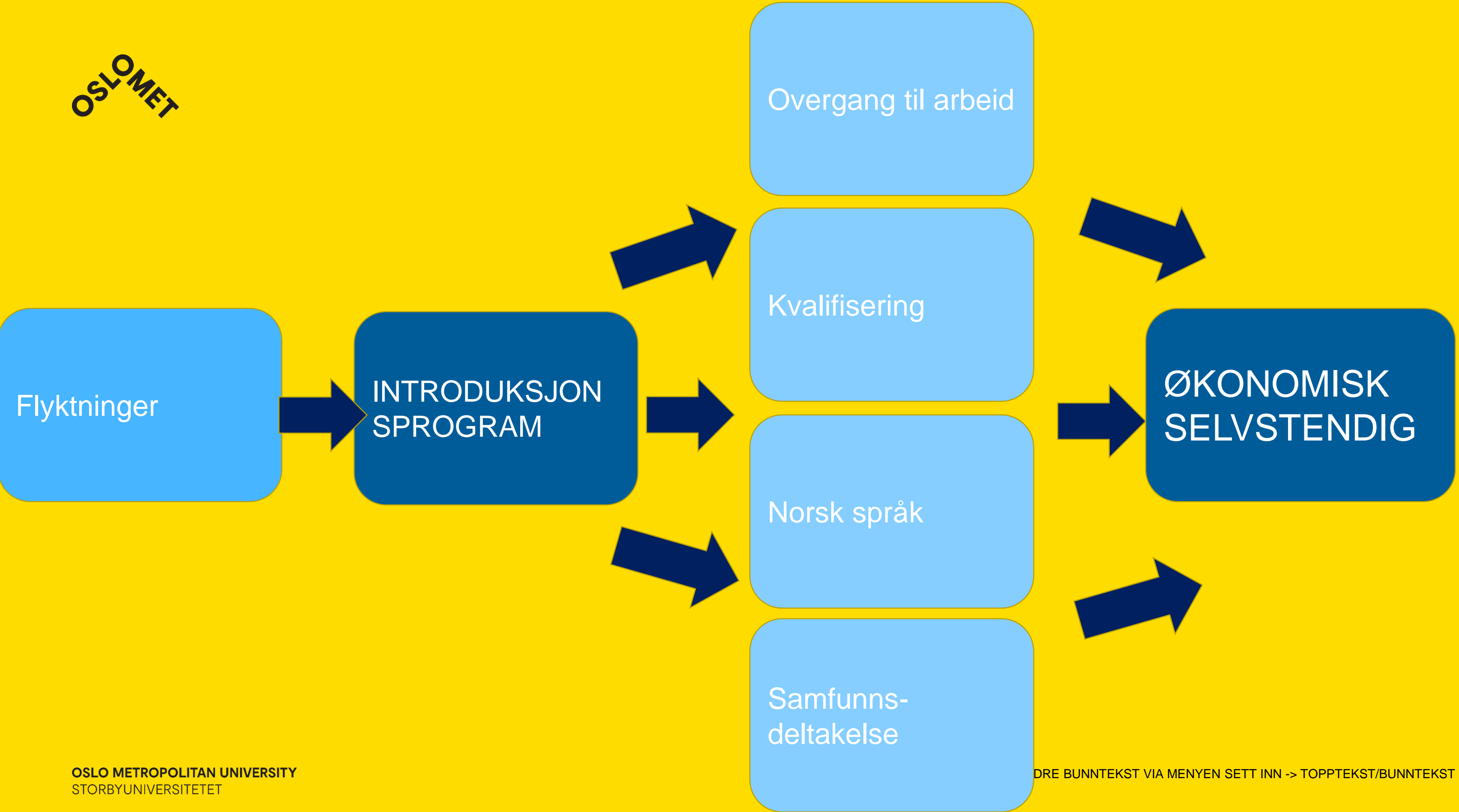

Første bosetting av flyktninger i storbyene

Hvordan blir bolig brukt som virkemiddel for integrering?

Susanne Søholt, Kim Astrup, Arne Holm, Joar Skrede
NIBR – Norsk institutt for by- og regionforskning

Betingelser knyttet til bolig. Trygghet, stabilitet, pris, nabolag, nærhet til viktige arenaer

Overgang til arbeid

Kvalifisering

Norsk språk

Samfunnsdeltakelse

ØKONOMISK SELVSTENDIG

Hva vi undersøkte

Bidrar bolig til å fremme integrering?

- Hva er storbyenes strategier og praksiser for å bo sette for integrering?
- Hva forstår storbyene og flyktingene med **god bo setting** knyttet opp mot integrering?
- Hvilke variasjoner – strategiske eller praktiske – ser vi på tvers av de undersøkte kommunene?

Hva vi gjorde

Dokumenter

Politiske dokumenter og planer

- Nasjonalt nivå
- Storbynivå

Registerdata

IMDi og KOSTRA

Spørreundersøkelse

Til bosettingsansvarlige i de fem storbyene (begrenset til fire bydeler i Oslo)

Intervjuer

Storbyene

- Strategisk nivå (5)
- Iverksettingsnivå (18)

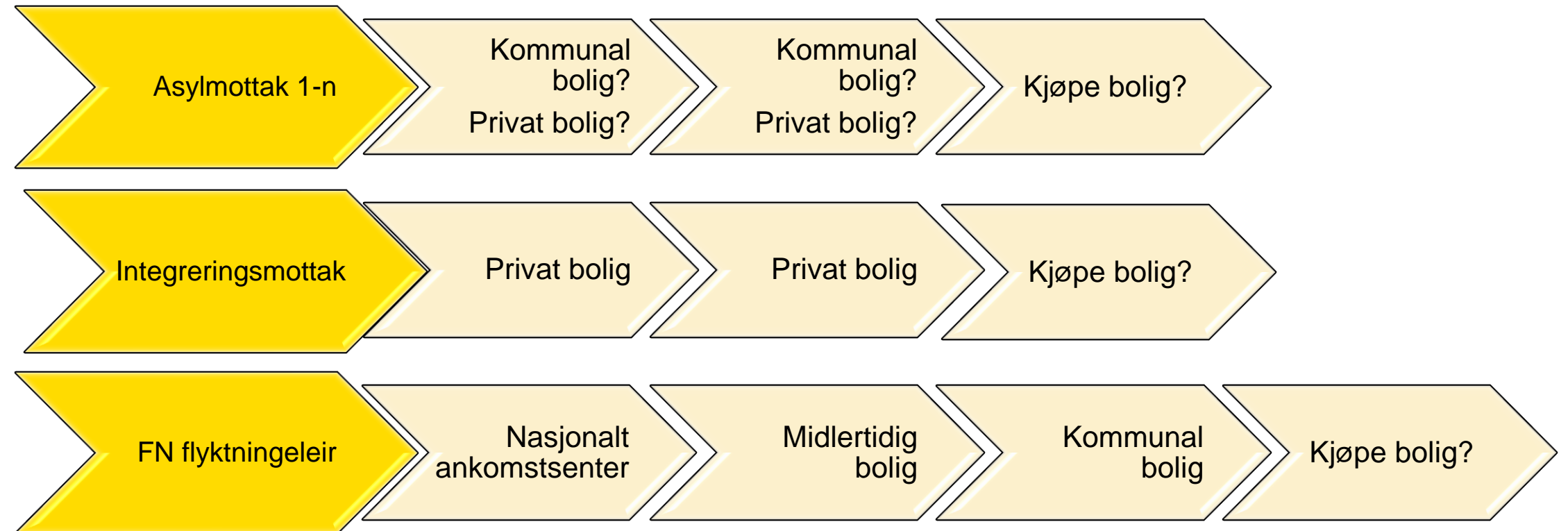
Flyktingene (30)

Botid, forskjellige kategorier, husholdstyper, bosituasjoner, nærhet/avstand til tjenester/nettverk

Oppgaven:

- Første bosetting av flyktninger i storbyene og legge til rette for integrering
- Samme oppgave – forskjellige utfordringer

Kommunene skal bosette flyktninger med ulike erfaringer og muligheter for å klare seg i Norge

Storbyenes handlingsrom i bosettingsarbeidet varierer med:

- Hvem som skal bosettes. Flyktingene har ulike boligbehov avhengig av familiesituasjon, bakgrunn, erfaringer. etc.
- Egenskaper ved og dynamikken i boligmarkedet:
 - Boliger tilgjengelig/pris på leiemarkedet.
 - Variasjoner i antall kommunale boliger pr. 1000 innbygger.
Trondheim (24), Oslo (19).
- Forskjellige politiske konstellasjoner, visjoner og praksiser for hva som bidrar til selvstendigjøring

OSLOMET

Hovedfunn

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

Tre hovedstrategier

- **Normalisering**
- **Mer privat bosetting i alle byene**
- **Spredt bosetting innad i byene og bydelene**

Strategisk mål – mer privat bosetting

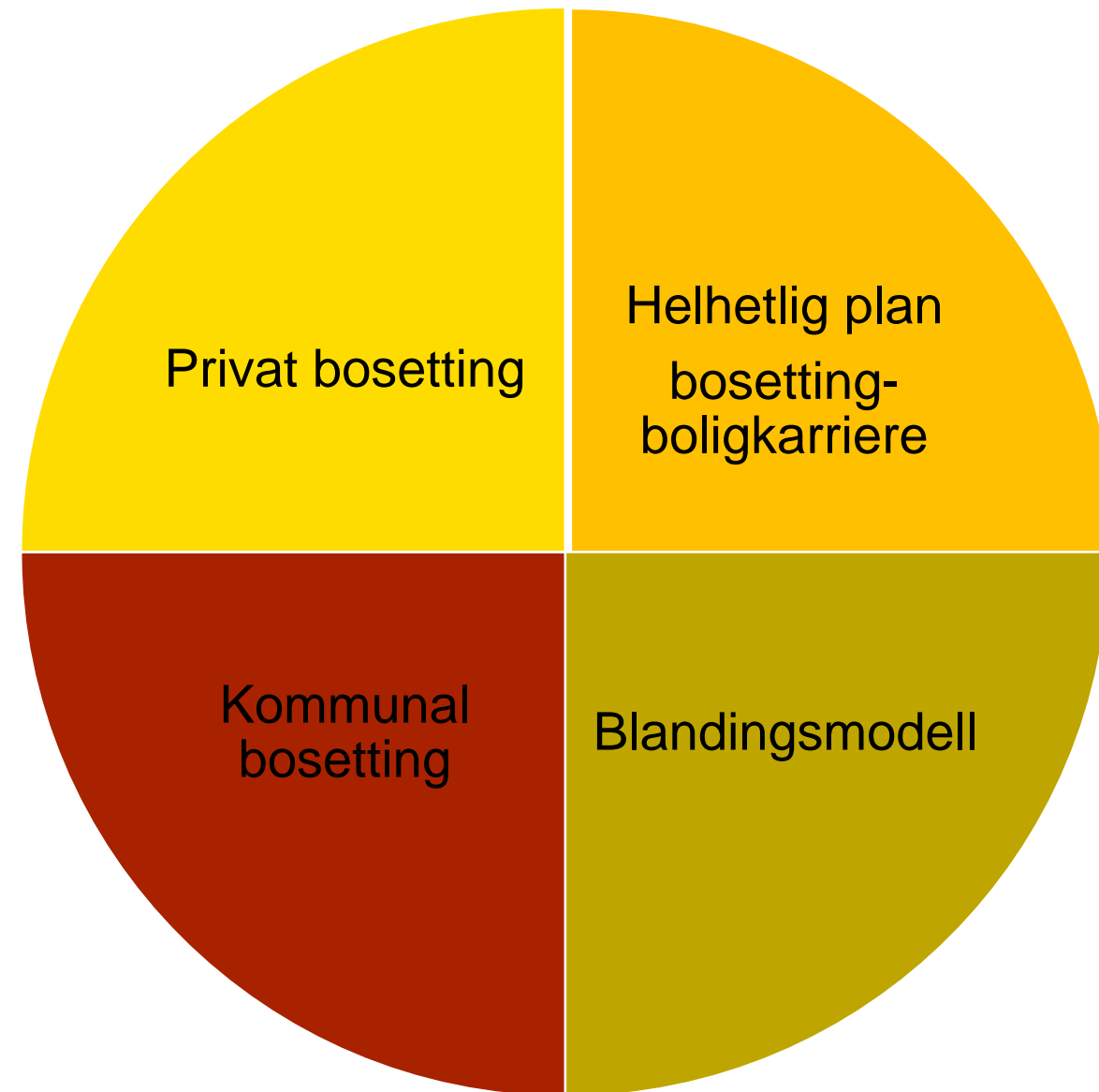
Praksis – varierende bruk av private boliger mellom byene

- Kristiansand bosetter flyktninger hovedsakelig i private boliger
- Trondheim bosetter omtrent samme andel flyktninger i private og kommunale boliger uavhengig av bosettingsbehov
- Oslo og Bergen bosatte mange flyktninger i private boliger i 2015 – 2017, men har deretter bosatt flere i kommunale boliger
- Stavanger har trappet opp andelen flyktninger som bosettes i kommunale boliger. I 2018 ble bare 10% bosatt i privat bolig.

Samme oppgave – forskjellige løsninger

- **Hvordan** oppgaven løses i hver by/bydel avhenger av lokal politikk, tradisjoner for å løse boligsosiale oppgaver og opplevde muligheter på iverksettingsnivå
- **Hvordan** kommunene skal løse bosettingsoppgaven er opp til kommunen. Oppgaveløsningen er desentralisert, men;
- **Nytt med integreringsstrategien: Staten legger føringer på type nabolag**
- **Alle byene praktiserer nå spredt bosetting innad i byene og bydelene**

Fire modeller for bosetting av flyktninger på storbynivå

OSLOMET

Privat
bosetting

+

Frivillig selvbosetting

Forutsetninger

Flyktingene er forhåndsselektert, fra integreringsmottak i byen

Kjenner byen

Flyktingene inviteres til å finne bolig selv

Godt leiemarked

Kommunen bistår hvis flyktingen ikke lykkes, eller ikke ønsker å finne bolig selv

Kommunen støtter etter bosetting

Fordeler

Flyktingene blir kjent med boligmarkedet gjennom egne erfaringer

Bidrar til mestring

Flyktingene har «valgfrihet»

Stor grad av **tidsbestemte** leiekontrakter

Spredt bosetting

Utfordringer

Boligkarriere – fra leie til eie er krevende å få til innen denne modellen

Eksempel: Kristiansand

Kommunal bosetting

Forutsetninger

Tilstrekkelig, variert og spredd kommunal boligmasse

Enkeltboliger i borettslag og sameier

Kommunale boliger
øremerket flyktninger

Fordel

Kommunal bolig legger til rette for trygghet og integrering

Spredt (styrt) bosetting

Ordinære bomiljø

Utfordringer

Vanskelig å motivere flyktninger til å skaffe egen bolig, hvis de er fornøyd med kommunal bolig

Helhetlig plan bosetting- boligkarriere

Forutsetninger

God kontakt mellom strategisk- og iverksettingsnivå

Romslig tilbud av kommunale boliger i borettslag og sameier

Innarbeidet praksis – fra leie til eie

Selektering av flyktninger til privat leie

Godt samarbeid med utleiery

Fordeler

Flyktning bosatt i kommunal bolig

Boplan

Fra leie til eie

➤ Gunstig startlån

Bostabilitet

Ordinære bomiljø (borettslag)

Utfordringer

Færre bosettes privat enn målet

Opplegg for boligkarriere og bostabilitet for flyktninger som bosettes privat

Forutsetninger

Kommunale strategier og kapasitet til å skaffe tilfredsstillende boforhold i både kommunal og privat bolig.

Kvalitetssikring av private boliger

Skjønnsvurdering av flyktning – kommunal eller privat bolig?

Fordeler

Utnytter større deler av boligmarkedet

Private boliger – øker tilbudet til vanskeligstilte

Privat – mer spredt

Gunstig bruk av startlån – muliggjør boligkarriere

Kommunal bostøtte

Utfordringer

Krevende å skaffe boliger i det private leiemarkedet

Sikre opplegg for kvalitetssikring av private boliger

Tidsbestemte kontrakter

Usikkerhet i privat leiemarked

Sosialhjelp til bokostnader i privat > kan vanskeliggjøre mulighet for permanent opphold

Må flytte til rimeligere områder ved kjøp av egen bolig (spesielt i Oslo)

Flyktingenes oppfatning av første bolig og integrering

Opptatt av å bli i stand til å klare seg i Norge

- Følge opp Intro, praksis og annet, slik at de kan få jobb

Stort sett tilfredse med første bolig (minus trangboddhet)

Utvikler forventninger over tid –

- Opptatt av bostabilitet
- Bosituasjon som passer til husholdet
- Lite opptatt av boligkarriere, men ønsker tilfredsstillende boligsituasjon (Boligkarriere oppleves som en kommunal forventning)
- Lignende boligsituasjon som andre

Flyktingenes oppfatning av første bolig og integrering

Trives der de er bosatt, få ønsker å flytte fra nabolaget pga godt miljø

- Ulemper ved å flytte ut av nabolag – må etablere seg på nytt, nettverk, tjenester etc.
- Motstridende erfaringer når det gjelder sosial inkludering
- Barna blir lettere inkludert enn foreldrene
- Foreldrene opplever at barna har det greit. Deltar stort sett i minst én aktivitet.

Stort sett fornøyde med oppfølging fra kommunene

- Det kan i stor grad knyttes til kontaktperson(ene). Etablerer tillit.

Sosialhjelp vs. kommunal bostøtte - ulemper

Råd fra flyktingene for å fremme integrering

- **Differensiert introduksjonsprogram** tilpasset flyktingenes forkunnskaper og familiesituasjon
- **Tilrettelegging av praksisplass** slik at det blir arena for læring og jobb og ikke oppbevaring/gratis arbeidskraft
 - Tydelig overfor arbeidsgiver og flyktning: hensikt, hva skal læres?
 - Oppfølging: Hva har du lært? Hva vil du lære? Hvordan tilrettelegge praksisplassen slik at du lærer mest mulig
- **Lettere tilgang til kvalifisering etter intro**
- **Bolig og livsopphold for å muliggjøre kvalifisering**

Hva er god bosetting?

Kommunene

- Bidrar til å gi flyktningene trygge rammer og mulighet til å bli integrert i samfunnet

Flyktningene

- Stabil og trygg bolig som en plattform for å kunne kvalifisere seg til arbeidsmarkedet
- Samtidig blir inkludering i arbeidsmarkedet sett på som en nødvendighet for kunne gjøre boligkarriere

Mange avveininger

- Innen alle de fire hovedmodellene for bosetting er det vanskelig å få til bosettingspraksiser som bare har gode effekter
- Bosettingsmodellene og -dilemmaene viser at bosetting av flyktninger er **komplekst og sammensatt fordi det handler om mer enn tak over hodet og fordi flykningene har forskjellige behov og forutsetninger**

Hva forstår vi med boligkarriere?

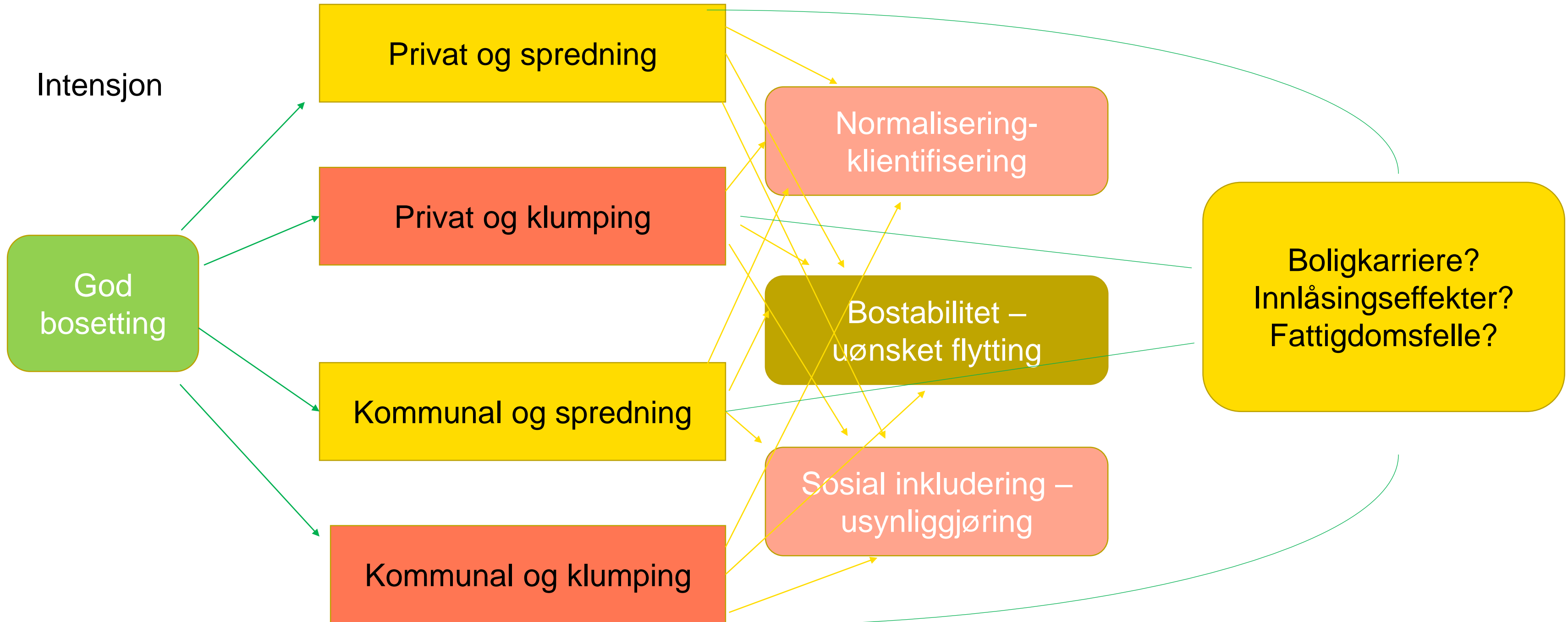
*Boligkarriere innebærer at flyktningen (husstanden) etter hvert opparbeider **mulighet** til å påvirke egen boligsituasjon til livsfase*

Praksis

Kortsiktige effekter

Langsiktige effekter

Intensjon

Oppsummering fra flyktningene

Stabil og trygg bolig blir vurdert som en plattform for lettere å kunne kvalifisere seg til arbeidsmarkedet. Samtidig blir inkludering i arbeidsmarkedet sett på som en nødvendighet for boligkarriere.

Læringspunkter:

- Integreringspolitikken mer ambisiøs enn boligsosiale politikken

Mulighetsrommet er større enn det kommunene alt utnytter:

- Storbyene har på ulike måter utnyttet eksisterende virkemidler og innovasjon i den boligsosiale politikken til flyktingenes beste
- Mer å gå på

Utvide mulighetsrommet:

- Nå: storbyene skal bosette færre flyktinger. Kommunene kan benytte muligheten til å se kritisk på og kombinere og utvikle potensialet i de boligsosiale virkemidlene, kombinert med et *helhetlig* perspektiv på integrering

Utfordringer framover

Usikkerhet om hvor mange flyktninger som skal bosettes

- Bosettingen er redusert på grunn av koronapandemien.

Større andel overføringsflyktninger - hva betyr det for storbyenes bosettingsarbeid?

- Kommunal eller privat bolig?
- Oppfølging?
- Integrering

Hvordan vil effektene av korona-tiltakene påvirke videre bosettingsarbeid?

Takk for oss!

Spørsmål?

Kommentarer?

BY- OG REGIONFORSKNINGSINSTITUTTET NBR

Bosetting av flyktninger i storbyene Oslo, Bergen, Trondheim, Stavanger, Kristiansand

Susanne Sehoit, Kim Astrup, Arne Holm og Joar Strøda

OSLO METROPOLITAN UNIVERSITY
STORBYUNIVERSITETET

